

Становище

от проф. д-р Милияна Каймакамова

за материалите, предоставени за участие в конкурс за заемане на академичната длъжност „доцент“ по професионално направление 2.2. История и археология (Каменната пластика в културата на Средновековните Балкани) на Софийския университет „Св. Климент Охридски“, публикуван в ДВ, 51 бр. от 27 юни 2017 г.

В обявения конкурс за доцент гл. ас. д-р Албена Здравкова Миланова е единствен кандидат. Документите и материалите, представени от нея, отговарят на всички изисквания на Закона за развитие на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ), Правилника за прилагане на ЗРАСРБ и Правилника за заемане на академични длъжности на СУ „Св. Климент Охридски“.

Гл. ас. д-р Албена Миланова е възпитаница на Исторически факултет при СУ „Св. Климент Охридски“. След завършване на висшето си образование за известно време работи като екскурзовод в Национален музей „Боянска църква“ (1992-1995), след което трайно свързва своята научна и преподавателски дейност с ЦСВП „Иван Дуйчев“ на СУ „Св. Климент, където постъпва на работа през 1995 г. Нейното професионално израстване обаче е тясно свързано и с обучението и квалификацията, които получава по време на докторантурата си във френския Университет за хуманитарни науки Марк Блок в Страсбург в периода 1995-2001 г., както и със специализациите ѝ в Центъра за изследване на средновековната цивилизация, Поатие, във френската археологическа школа в Атина, Университета на Фрибург (Швейцария), Дом на науките за обществото и човека, Париж, осъществени между 1994-2005. През 2001 г. защитава дисертация на тема: “Селищна система в България под византийска власт (края на X – края на XII в.): приносът на археологията“ и получава докторска степен „История и цивилизации на Европа“. По време на докторантурата нейни научни ръководители са проф. д-р чл.-кор. А. Джурова; проф. Ж.-М. Шпизер. Изтъквам всички тези факти, защото те са от значение за определяне тематиката на нейните по-нататъшни научни дирения, което впрочем проличава много добре от научната продукция на кандидатката.

Гл. ас. д-р А. Миланова е автор на 29 публикации, отпечатани в различни български и чужди периодични издания и сборници. На обявения конкурс кандидатката

се представя с общо 12 научни труда, от които 1 монография и 11 статии и студии. В зависимост от проучваната проблематика те се разпределят в три групи както следва: проучвания върху българската средновековна каменна пластика; изследвания върху средновековната урбанистика и селищна история; *Varia*: единични работи, посветени на по-широка изследователска тематика като: българо-византийските взаимоотношения, възрожденски художествени явления, прегледи на научни събития. От тях е видно, че А. Миланова се насочва към разработването на два много съществени от историческа гледна точка проблемни кръга. Това са: селищното и демографско развитие на средновековна България през периода на византийската власт в българските земи (XI и XII в.) и разнообразните прояви на каменно-пластичното творчество в България от VIII до XIV в.

Изследванията са базирани на богат новоиздирен през последните десетилетия археологически материал и се отличават със своя модерен подход, издържан в духа на концепциите и подходите на т. нар. *New Archaeology* и *New Art History*. Техният приносен характер се изразява в преосмисляне на добре познати изворови данни и разкриване на начина, по който са функционирали различните артефакти в средата, която ги е създала и информацията, която те съдържат за историческото и културно развитие на обществото. Тук бих искала специално да изтъкна, че А. Миланова е един от малкото специалисти, работещи на полето на археологията, който успешно съчетава и свързва в едно цяло данните, които тази наука ни дава, с наративния изворов материал. Това е една от основните характерни черти на научния подход, следван от А. Миланова, във всичките ѝ проучвания.

Неговото успешно прилагане ѝ позволява да поставя и разрешава редица спорни или по-слабо проучени исторически въпроси като: мястото на каменната пластика в живота на средновековното българско общество; прецизиране на някои спорни датировки, направени убедително на базата на широк кръг от паралели с византийската скулптура; разкриване на изключителната оригиналност на продукцията на скулптурните ателиета извън Преслав въз основа на ансамблите от Стара и Нова Загора и от Преспа; проследяване на общите тенденции в развитието на скулптурата по българските земи за цялото средновековие и коригиране на стари тези, свързани с противопоставяне на българското „реалистично“ и „свежо народно“ творчество на

„сухото“ византийско религиозно изкуство; типология на укрепените селища в България в периода на византийската власт (XI-XII в.); развитието на българските градове в този период и др. Това са все важни приноси в изследванията на д-р Миланова, които са оценени вече в науката, видно от приложената справка за цитирания на нейната научна продукция.

Най-значимо място сред трудовете, представени за конкурса, има монографията „Българско средновековие в образи. Т. I. Зооморфна каменна пластика от VIII до XIV век“. (София, 2017). Това е един труд, който отразява успешно натрупания през годините изследователски опит от А. Миланова, както и нейното израстване като млад и надежден университетски учен. Преди всичко бих искала да посоча, че това е първият по рода си пълен корпус на паметници с един тип мотиви. В изследването се проследява тяхното развитие за един продължителен период от осем века. Това е позволило на авторката да анализира тяхната специфика и мястото им в архитектурните детайли, които те са украсявали, използваните техники и материали, центровете на производство и т. н. Направените от нея изводи по мое мнение хвърлят нова светлина върху различни спорни въпроси от средновековната българска култура. С приносен характер се отличават сторените от А. Миланова наблюдения по отношение на художествените контакти, еволюцията на обществените вкусове и материалните възможности, връзката между архитектура и украса и др.

Същевременно монографията може да се определи като първият труд в българската медиевистика, в който се създава цялостна представа за значението на каменната пластика като един от важните извори за живота, дейността, уменията и естетиката на населението, обитаващо част от земите на средновековна България. Открити са общите и специфични черти в развитието на българските образци в сравнение с тези от други центрове на тогавашния свят. В духа на най-новите тенденции в изследването на зооморфната каменна пластика е анализирано функционирането на различните животински мотиви в представите на средновековния българин. На основата на образците от Аврадака и Стара Загора те са интерпретирани на различни институционални и обществени нива.

В своята цялост монографията на гл. ас. А. Миланова може да се оцени като първото цялостно изследване върху зооморфна каменна пластика, явяваща се една от

основните сфери в средновековното българско изкуство. По мое мнение това монографично изследване е сериозно постижение за българската византинистика и медиевистика и ще бъде настолна книга за широк кръг специалисти не само в областта изкуството, но и на историята на средновековната българска култура.

След запознаване с представените в конкурса материали и научни трудове и посочването на съдържащите се в тях научни приноси, намирам за основателно да дам своя положителен вот за избор на гл. ас. д-р **Албена Здравкова Миланова** на академичната длъжност „**ДОЦЕНТ**“ на СУ „Св. Климент Охридски“ по професионално направление 2.2. История и археология (Каменната пластика в културата на Средновековните Балкани). Смятам, че тя напълно я заслужава.

14. 11. 2017 г.

София

Изготвил становището:

/проф. д-р Милияна Каймакамова/